

5. English-Ukrainian Technical Dictionary. – CD ROM. – Version 1.1. – Ukrainization Group (www.linux.org.ua), 2005. – Назва з титул. екрану.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ СЛОВОТВІРНИХ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Н.М. Зазимко

*магістрант кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови,
Національний технічний університет України «КПІ»*

Зрозуміло, що будь-яка сучасна мова знаходиться в динамічному стані, зумовленому постійними змінами картини світу, що, у свою чергу, вимагає від мови нових способів її адекватного відображення. Цей процес впливає й на зміни словникового складу сучасної англійської мови, який збільшується за рахунок появи нових слів, що формуються, здебільшого, за допомогою власних мовних ресурсів.

У зв'язку з цим, особливої уваги потребує розгляд словотвірних закономірностей сучасної англійської мови крізь призму перекладу, адже урахування значення словотвірних засобів у художньому перекладі є важливим і через те, що вони вживаються як стилістичний прийом з метою вираження ряду оцінних та емотивних значень.

Слід зазначити, що особливості словотвору достатньо розкрито у працях вітчизняних та зарубіжних мовознавців (див., напр., А. І. Смирницького, Т. М. Беляєва, В. В. Виноградова, О. С. Кубрякової, О. Д. Мешкова, М. Бізе, В. Адамс та ін.). Проте постійна поява у мові нових лексичних одиниць зумовлює необхідність їхнього подальшого детального розгляду для визначення способів утворення та коректного перекладу.

Тому метою цієї праці є встановлення способів відтворення словотвірних закономірностей англійської мови на українську шляхом узагальнення його сучасних тенденцій.

На теперішній час найпродуктивнішими способами словотвору англійської мови, згідно з В.В. Єлисеєвою [1, с. 116], є афіксація (модель “основа + афікс”): *darkness, to undress*; словоскладання (модель “основа + основа”): *nice-looking*; конверсія (модель $V \rightarrow N$ чи $N \rightarrow V$): *a butterfly \rightarrow to butterfly*; реверсія (модель “основа + квазі-афікс”): *to housekeep*; словозлиття (про модель можна говорити умовно, як про з’єднання фрагментів основ): *bizample* та скорочення: *prep, etc., CIC*. Іншими другорядними та непродуктивними способами називають: чергування (*feed – food*), подвоєння (*murmur*), а також немодельовані способи – ономотопея (*cuckoo, splash*) та римований повтор (*tip-top*). Досить нетиповим способом формування нових лексичних одиниць є творення складних слів шляхом поєднання цілих синтагм чи речень, що пишуться, як правило, через дефіс та мають назву “голофрастичні конструкції” або “композити”, наприклад: ***one-strike-and-you-are-out policy***.

Розглядаючи специфіку перекладу словотворчих конструкцій з англійської мови на українську, необхідно звернути увагу на те, що особливу складність для перекладу становлять ті одиниці, які утворені способами словотворення, що є продуктивними у вихідній мові та не є такими в цільовій. Так, нетиповими для української мови є такі словотвірні особливості англійської мови, як утворення слів за допомогою конверсії, телескопії, зміни наголосу, зворотного словотвору та синтаксичного словоскладання.

Найбільша варіативність у використанні перекладацьких трансформацій застосовується при перекладі англійських композитів, а саме калькування, генералізація, конкретизація, модуляція, антонімічний й описовий переклад. Слід зважати на суттєві структурні відмінності української та англійської мов, через які при перекладі змінюється структура речення і має місце вилучення композити, напр.: *Mr Dursley couldn't bear people who dressed in funny clothes –*

the get-ups you saw on young people [4, с. 28]. – *Містер Дурслі терпіти не міг, коли хтось одягався незвично: ви тільки подивіться на цю молодь* [2, с. 28].

Крім того, слід звернути увагу на те, що значна кількість складних одиниць синтаксичного типу перекладаються українською мовою складним словом, причому англійські триелементні композити відтворюються українською мовою складними словами, що мають у структурі два елемента, як у наведеному прикладі: ***good-for-nothing husband*** – *нікчема-чоловік*.

Окремої уваги під час перекладу на українську мову потребують голофрастичні конструкції, які формуються, переважно, на базі цілого речення задля досягнення синтаксично нерозчленованої форми. Встановлено, що одним із найпоширеніших способів перекладу таких конструкцій є калькування, наприклад: ***Not the-president-is-planning-to-bomb-Japan-and-only-Will-Smith-can-save-the-world type secrets*** [3, с. 8]. – *Не на кшталт того, що «президент-задумав-бомбити-Японію-і-тільки-Уїлл-Сміт-здатний-врятувати-світ»*.

У ході дослідження було зареєстровано також, що афіксальні одиниці складають значну частину всіх новоутворень і в англійській, і в українській мовах. Тому цей спосіб словотвору кваліфікується в обох мовах як продуктивний, а переклад таких одиниць не становить особливих труднощів. При цьому при перекладі часто застосовують додавання афіксів, які мають аналогічні функції у мові перекладу: ***toothless*** – *беззубий*.

Щодо конвертованих одиниць, то їхня кількість у сучасній англійській художній літературі є незначною, а їхній переклад значною мірою залежить від контексту. Найчастіше такі одиниці, утворені за моделлю *n. → v.*, перекладаються на українську мову за допомогою дієслова: ***was holidaying*** – *відпочивала*.

Отже, викладене вище свідчить про необхідність урахування під час перекладу художніх творів не лише значення нових лексичних одиниць, але й особливостей їхнього словотворення, оскільки вони можуть нести певну стилістичну забарвленість, яка обов'язково має бути відтворена при перекладі. Таким чином, сучасні тенденції розвитку системи словотвору зумовлюють

необхідність подальшого вивчення способів перекладу утворюваних слів та словотворчих конструкцій.

Література:

1. Елисеєва В.В. Лексикологія англійського мови: Учебник. – СПб: СПбГУ, 2003. – 230 с.
2. Роулінг Дж. Гаррі Поттер і філософський камінь / Пер. з англ. та прим. В. Морозова. – К.: А БА БА ГА ЛА МА ГА, 2004 – 293 с.
3. Kinsella S. Can You Keep A Secret? – N.Y.: Random House, 2003 – 364 p.
4. Rowling J. Harry Potter 1: Harry Potter and the Philosopher's Stone. – L.: Bloomsbury, 2010. – 223 p.

ПЕРСПЕКТИВНІ ШЛЯХИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

А.А. Калита

професор, доктор філологічних наук,

Національний технічний університет України «КПІ»

В основу стрімкої переорієнтації досліджень особливостей усіх видів перекладу з різних іноземних мов на українську і навпаки, пов'язаної з розширенням партнерства України з іншими державами, розвитком економіки, науки, техніки, мистецтва, туризму тощо, було покладено певний симбіоз класичних теоретичних та практичних здобутків вітчизняних і відповідних зарубіжних наук. Тому цілком природною є необхідність окреслення в обсязі цієї праці певних перспектив розвитку теоретичних та експериментальних досліджень проблем вітчизняного перекладознавства.

Навіть побіжний аналіз змісту наукових праць у цій галузі свідчить про те, що їхні теоретичні доробки мають винятково оглядовий характер. Так, серед кола дослідження проблем перекладознавства ми зустрічаємо відтворення: